

Lemetaforázott szavak Falusi Márton:
Fagytak poklaid,
Magyar Napló, 2010.

Falusi verseiben olyan logika működik, ami az olvasót a legmagasabb szintű gondolkodásra sarkallja, folyamatos ébrenléetet, odafigyelést követel, de meg is jutalmazza döbbenetes gondolatfutamaikkal e művek az aktív értelmezőt. A legváratlanabb hasonlatokkal, szókapcsolatokkal, félelmetes asszociációkkal találkozunk a kötetben, mindezt kiérlelt, tudatosan felépített versnyelvbe ágyazva. „Pumpálván tüdejét tágra / tévedhet letarolt tájra, / szaknyelvi benzingőzbe, / ki a mennyboltot egyszer / líráig letüdözte?” Ez a költészet a nyelvet, mint valóságalkotó, már-már kézzelfogható „tényt” tekinti, a szó, a mondat nem elvont fogalmak, hanem a létező aktív részesei, általuk közelíthető meg a világ, a világ feletti és alatti is. „Kisiklott acél rímpárok / vakvágányai pengenek” a szövegekben. És „csikorog a nyelv, nyivákol”, vagy éppen „távolodva / közeledek a vershez”, máshol „elvész a vers pénzenközön / (holmi közpénz), ám a közöny / belülről málasztó rozsdá.” Vannak olyanok is, akik „Képzletükre srófolnak betűláncszem-strófákat, / szemtengelyre csörlőzik föl...” Tehát a költő nem csupán a világra (valóságra) reflektál folyamatosan, hanem az általa leírtakra, a szóra is, úgy tekintve az írást, mint tárgyat, amit kézbe vehetünk, körbeforgathatunk, lemérhetünk, és megállapíthatjuk értékét.

Asszociációi mindig több lépést ugranak át, ezzel sűrűvé és súlyossá téve a szöveget, könnyed szórakozást itt ne keressünk. Lényegkutató versek ezek, amelyek a világ értelméhez akarnak eljutni, ám a létező abszurditásával kénytelen szembekerülni a versbéli *Én*: „Összenyitott sötétzárkából / ömlik, zubog a fény, / ám kinek ellensége sincs, / az barátira sem lel, / a kóválygó tükörtermek / minden folyósóba bevilágítanak.” Keresés és tapasztalás, kutatás és rátalálás lépeteivel mozog itt a líra, olyan életesemények, mint a ballagás, szerelem vagy „férfi nő között működő kapcsolatban” lét, utazás vagy a thai masszázsszalón helyszínei csupán kódos háttérképek, szüzsék, amelyek magukban nem értelemhordozók, hanem az általuk felkeltett gondolatok, érzések számítanak. Egyetlen téma vagy tárgy sem válik igazi főszereplőjévé a verseknek, a fontos mindig az a gondolatfutam, ami a témákat, tárgyakat kíséri, amit róluk el lehet mondani, illetve az a mód, amellyel az örökkévalóságba be lehet őket emelni.

A versgondolatok áramlását néhol megakasztják a távoli asszociációk, az erőteljesen sűrített szöveg, ám bármikor képes a szárnyalásra is: „Ha oly nagyon szeretlek, méltatlan hogyan kisért / koszos hanoi üzlet, szipogó, csúf, vidéki / lány, ki kucsajtját cudrin csent centekért igézi?” Máshol az ismert Petőfi vers dallamára: „Most nyúlnak a hölgyön a sztreccs boreászok, / alléra kepeztet erős feneket, / félnapnyi magány elején beparázok: / én tettem-e életemért eleget?” De Falusi sosem merül el a játékban, egyetlen öncélú sort sem enged meg magának, nem keres szellemességeket, „cifra dísz”, koncentrált adagokban kapjuk világát lírába öntve. Jó példa analitikus szövegszervező módjára a *Vers, magyarázattal*. A szívárvány leszakad-e a rajta átmaszírozók alatt, teszi fel a kérdést hét sorban, majd négy magyarázó versszak következik, ötször hosszabb terjedelemben, mint a gondolatfölvető alap. A másodikban „Csak az olvassa versemet”, / ki elől pofont rejteget. / Ilyen verset ki élni rest, / addig jó, míg nem érti meg.” A vers, mint megtapasztalható, megélhető valóság létezik, a szöveg valósággá válik ismét.

A *Föl kell áldoznom* ciklusban nagy elődöket szólít meg a poéta, közben a legmagvasabb igazságokat írja le. Alkaiosz tanácsa a vers mindenhatóságáról szól: „Lázmérőt rázz le, üstökösök hevét, / Holdról lekapcsold szent temetőiket! / Kuksoljanak csak kozmikusban – / nincs magyarázat örökre. Vers van.” Nagy László költészetét is summázza a maga számára: „Mit beszélek, Magasságos, hisz eleven halott vagy! / S mint ünneplő társaság egy szem pogácsát ha ott hagy, / mit elvenni nem illik, s az est végére kiszárad, / lírad vak senkiföldjén így hagyta hátra – hiánynak.” Az *Eretnek imában* Csoóri dedikációját állítja elének s adja útravalóul: „magyar költőnek kell lennie mindenáron”.

A kötet címadó versében így figyelmeztet: „iszkolj, ha félsz a szótól, / kiúttalan mondatok / melyik zugában hagy ott / ihletem”. Eszünkbe jut a Dante-i „Ki itt belépsz...”, és elfog a rettegés. E versekben való bolyongáshoz hús fej és látó szem kell, ha belépünk Falusi Márton világába, akkor Ariadné fonálként logikánkat használjuk. Megéri, a labirintus itt kincsekkel terhes sorokból épült.

Urbán Péter

